

10/51

Amsterdam, 18 Jan. '48

Beste Anna en Anton,

Het is wel treurig, dat ik jullie nu pas op jullie hartelijke brief antwoord. En het is heus geen gebrek aan belangstelling, vooral waar ik aan jullie laatste brief heel veel heb gehad. Jullie hartelijke woorden hebben we werkelijk goed gedaan in m'n algemeen apathische stemming.

Wat de uitzichten van nieuw werk (ik bedoel voor het "dagelijks brood") betreft, zo is het nu wel vrij zeker, dat er van de organisatie van de verkoop voor die radiateursfabriek niets komt, wat België en Luxemburg betreft. Zoals ik al schreef, zit de moelijkheid in de grondstoffen voorziening, zodat de fabriek eigenlijk niet op volle kracht draaien kan. Het is echter wel waarschijnlijk, dat ik bij die firma binnen korte tijd een werkkring in Nederland krijg. Gisteren avond had ik nog een onderhoud met de directeur van dat bedrijf en hij houdt me voortdurend met de gang van zaken en de technische en de financiële moelijkheden van de firma op de hoogte. Wel gek, dat ik misschien op dergelijk terrein verzeild raak.

Het liefste veranderde ik niet meer van/ werkkring, maar dan alleen onder voorwaarde, dat ik over 3 jaren m'n pensioen kon krijgen. Dat is echter uitgesloten, nu de pensioenleeftijd op 60 jaar gebracht is. De enige mogelijkheid om vervroegd pensioen te krijgen, is, dat ik me laat afkeuren. Maar ik zie daar geen kans voor, omdat ze tegenwoordig alleen iemand afkeuren, als hij werkelijk krankzinnig of dood is. Als ik kans zag, me invalide te simuleren, dan zou ik dat zeker doen. Maar ik zie daar geen kans voor. Dus: dan proberen er uit te komen. M'n pensioen gaat daarmee niet verloren, doch ik krijg het als ik 65 ben. En dan natuurlijk veel minder, dan wanneer ik tot 65 op school blijf. Maar dat kan me niet schelen. Wie dan weer leeft, wie dan weer zorgt. Als ik nu de school verlaat, krijg ik F 24 pensioen per week.....als ik 65 ben. Natuurlijk is dat te weinig om van te leven, maar ik doe dat toch liever dan tot m'n 65 op school te blijven. Ik vind, dat ik m'n schoolwerk nu al niet goed meer doe, laat staan, als ik over de 60 ben.

Maar goed, laten we het daar niet meer over hebben. Dat zijn van die private dingen, waarmee ieder maar in het reine moet zien te komen. Overigen geloof ik wel, dat Anton het bij het rechte eind heeft, dat er zeker wel verband is tussen het verloren gaan van m'n arbeidsvreugde in het schoolwerk en de algemene gang van zaken in het maatschappelijk leven. De toekomst is wel heel donker. Niet, dat ik er een ogenblik aan twijfel, of er komt toch tenslotte wel een krachtige arbeidersbeweging op. En ook ben ik er van overtuigd, dat onze inzichten ten opzichte van radenbeweging en dergelijke in grote lijnen volkomen juist zijn. Maar wel drukt het me zwaar, dat we klaarlijkelijk nog niet het dieptepunt van de neergang hebben gehad. Bewegingen als laatst in Frankrijk tonen veel meer 't beeld van het ondergaande oude, dan // voorlopers van het nieuwe. Daarom is het resultaat van deze strijd waarschijnlijk veel meer een "kater", dan het putten van kracht voor nieuwe strijd. Zoals de Duitse arbeidersklasse zich na 1918 (tot 1933) kapot gestaakt heeft en zodoende geen kracht meer ontwikkelen kon tegen de // dictaturen van Von Pape, Schleicher en tenslotte Hitler, zo schijnt zich een soortgelijk beeld voor Frankrijk te ontwikkelen.

En voor de andere landen liggen de dingen niet gunstiger.

Het opkomen van Rusland en Amerika hebben het hele aspect van het communisme veranderd. Vroeger bestond praktisch alleen Europa als economisch en politiek wereld-centrum. Het communisme was daarom in de eerste plaats een Europees vraagstuk; de arbeidersbeweging was in de eerste plaats Europese arbeidersbeweging. De ~~zix~~ sleutels van het communisme lagen in ieder geval in Europa. Nu is dat anders. Ze liggen nu in Rusland en Amerika. En daar moet

doorslag
uit bezit
HCM.

de arbeidersbeweging als het ware nog beginnen. En dat in landen, waar nog een zeer jonge heersende klasse is, die haar mogelijkheden nog bij lange na niet heeft uitgeput, ook al vrees men ook een ernstige economische crisis voor Amerika in de loop van dit jaar.

Op het ogenblik wordt de Europese arbeidersklasse verscheurd door de tegenstelling Amerika-Rusland. De arbeidersklasse orienteert zich niet op eigen doelen, maar op één van de heersende machten. Daardoor is hier in Europa van "progressieve" klassestrijd zo weinig te verwachten. Voorzover belangrijke klassestrijd in enig land ontstaat, verschijnt hij tegelijk meer of minder als deel, als voorloper, van een komende oorlog. De arbeidersstrijd in Europa wordt als ~~wapen~~ imperialistisch wapen in de wereldpolitiek gehanteerd. Zodoende komt de arbeidersklasse in doelstelling slecht vooruit en zodoende komt ze ook in middelen slecht vooruit. Daarom verwacht ik pas wat klaarheid na de volgende oorlog. Vóór dien zullen we nog wel heel wat massabewegingen in de verschillende landen te zien krijgen, maar ik vrees, dat ze bitter weinig perspectief bieden en bitter weinig tot de vorming van nieuwe strijdvormen zullen bijdragen.

Anton, je sprak er over, dat ik eens rustig dat Franse materiaal moest doornemen, om te zien, wat voor positiefs deze beweging in hield. Wel, ik heb die beweging natuurlijk wel gevolgd. En zodoende heb ik ook allerlei aardige beginpunten daarin gezien. En het is ook zeker wel de moeite, die eens er uit te halen. Maar het zijn in de kranten niet veel meer dan enkele aanduidingen, die veel interessants doen vermoeden. Hier zou echter een onderzoek ter plaatse noodzakelijk zijn, omdat de bijzonderheden, die sociologisch juist van zo grote betekenis zijn in de pers als onbelangrijke toevalligheden, of "wanordelijkheden" worden weggelaten. En ook de Franse arbeidersbladen en oppositiegroepen hebben voor dergelijke dingen heel weinig oog, zodat er niets van terug te vinden is in hun pers. Kortom: een bestudering van deze Franse bewegingen aan de hand van de pers blijft stellig onder de maat van het eigenlijke gebeuren. Dat komt, doordat het niet van grote omvang was (het zelf-initiatief, de zelforganisatie), zodat het bij oppervlakkige waarneming onbemerkt voorbijgaat. Als ik dus niet begin aan de bestudering van het Franse materiaal ligt dat hierin, dat ik nu al weet, dat m'n bronnen onvoldoende zijn voor wat ons juist interesseert.

.....

Kom ik nu aan het werkelijk goede voorstel van Anna, om niet op Zondag, doch op Zaterdag reeds te komen. Echter: in dit geval kan het nu moeilijk, omdat Gé juist volgende week weggeroepen kan worden voor een kraambed. Natuurlijk is het mogelijk, dat het nog wel een week langer duurt, maar daar kan ze niet op rekenen. Nu wilden we Zondag a.s. tegen 1 uur komen, dus als jullie reeds gegeten hebben. Het is echter mogelijk, dat Gé dan niet mee komt, als het n.l. niet meer vertrouwd is. Gé gaat echter Zondagmorgen eerst nog even poolshoogte nemen bij de a.s. kraamvrouw, of ze er nog een dag tussen uit kan en dan kan ze wel vaststellen, of ze nog mee kan gaan.

Nu is er echter nog een andere kwestie. Mien Dekker (dat is de vrouw van Maurits Dekker, de schrijver) wou jullie zo graag eens bezoeken, om eens wat te praten. Mien is een oud-gediende uit de Radenbeweging (Maurits niet) en in de 20 jaar, dat ik haar ken, heeft ze zich als een beste kameraad doen kennen. Het is tegelijk een lieve natuur (laat ze het niet horen). Ik heb Mien gezegd, dat ze jullie dan maar eens moest schrijven, maar ze prefereert, dat ze eens met Gé en mij meegaat. Is er bezwaar tegen, dat ze a.s. Zondag met ons meekomt? We komen dan tegen 1 uur en vertrekken dan weer tegen 5 uur of half 5, zoals het met de treinen uitkomt. Voor eten of ze iets hoeft jullie dus helemaal niet te zorgen. De volgende maand, in Februari, komen Gé en ik dan graag eens samen op Zaterdag, als het kraambed achter de rug is. Schrijf jullie even, of er bezwaren zijn? Als het te druk is, schrijf het dan gerust even, dan blijft Mien thuis.

Groeten ook van Gé
Jullie